

Függelék

Álarcz és nefelejts.⁶²
beszély

I.

Sűrű ködlepelbe burkoltan szálott az est, N... csillámló hóréteggel fedett utcáira a' roppant téli hideg jéggé dermeszte mindent, csak kik kényszerülve valának hagyták el fűtött hajlékaikat. A' mind inkább sötétlő est' csendét nem zavará más, mint az egyes hazasiétók léptei alatt ropogó hó; halványan töre keresztül a ködfátyolán a' szende hóld, 's az ablakokból alig imitt amott kipislogó gyertyafényekkel egyesülten kétes homály árasztá szét, mi a' hó által lepott tárgyaknak kísérteties alakot kölcsönze.

Egy köpenybe burkolt férfialak halada szapora léptekkel a' város egyik főbb utcáján keresztül, halk hangon dalolva a' gyönyörű fótídal eme verseit:

„Vig pohár közt édesebb a'
szerelem,
A' mi benne keserű van
Elnyelem,
Hej galambom szőke bimbóm
Mit szeretsz,
Áldjon meg a' három isten
Ha szeretsz.”

Alig hangzának el ajkiról az utolsó hangok midőn egy nem nagy, de csinos külsejű ház tárt kapuján besietett, keskeny 's eléggé hosszú folyosón haladva-át, míg egy ajtóhoz érve olymódon koczogtatott mint midőn jó ismerősünkhöz lépünk-be.

Alig hallható „szabad” hangzott belőlről.

Az ajtó benyilott 's a' férfiú kit kísérenk egy meglehetősen területű csinosan, de nem pazar fénnel bútorozott szobába lépe, mellyben a' kandalló tüze előtt egy az élet tavaszában lévő magas nyulánk természetű dús barna hajfürtökkel 's hasonszínű igen

⁶² Ezen beszély az [1849.] október <6>[24]-iki, aradi szerencsétlen véráldozatok egyikének, a lelkes, tehetséges, és hazájáért mártír-halált szenvedett fiatal *Szacsvay Imrének* hátrahagyott, s e nemben egyedüli szépirodalmi dolgozata, mely e körülménynél fogva, de mint másfél évtized előtti irodalmi mű is az olvasó <nemes> figyelmére számíthat. Közlő a kéziratához ez elhunyt egy barátnéja által jutott, s meggyőződése szerint sem kegyeletlenséget, sem szerénységet nem követ el, midőn azt átadja az olvasó közönségnek. – Pest, 1861. ápril 6-án. [Szokoly Viktor autográf bejegyzése a lap oldalán, aláírásával. A másik, szintén Szokolytól származó ceruzás jegyzet a lap tetején olvasható:] E mű nyomtatásban sohasem jelent meg.

gyöngye szakállal körülfolyt, halvány, de érdekes – mondhatnám szép artzú ifjat pillantunk meg; kényelmes helyzetet véve ősi karosszékeben 's egy kezében volt lapocskát igyekezve elrejteni.

Isten hozott Dezső! szolt a' jövő elébe lépve, midőn az közel székéhez megállapodék.

De magam is igyekeztem Kálmánkám! felele az nyájas kézsorítás közt, mert mondhatom kün olly hideg van, hogy a' pára jégcsapokban húll az ember lábaihoz. E szavak után letéve felső téli öltönyét, egy az előbbihez hasonló termetű ifjat pillantunk meg, azon lényeges külömbséggel, hogy még amannak nagy fekete szemeiből 's halvány artzáról egy neme a' belső kinnak vala olvasható, ennek szőke, szakáltalan piros artzulata, 's tűzzel telt kék szemei fennen hirdeté a' vidám meglelégtűség szűlte bódogságot.

Szerencsés ember vagy pajtás, mond Kálmán, víg szeszélyed kiapadhatlan, 's elménczségeid el nem hagynak soha, mondjad inkább mikor érkeztél? Szép e ányod? 's⁶³ haza jött e ő?... na tudod... Mili?

Bár a' dolog, természeténél fogva kérdéseidre⁶⁴ úgy kellene felelnem, mint azokat hozzám intézéd, én még is úgy fogok, mint hiszem hogy leginkább ohajtod, 's legelőször az utólsót tudatom: igen ő haza jött – még tegnap 's mondhatom felette csodálom hogy ezt még ma sem tudod, 's köteles udvarlásodat nem tevéd. A' mi a' többit illeti én ma érkeztem, mert a' nászvendégség távozta után nekem kelle a' házat rendes állásába visszahelyeznem, 's emiatt késtem. – Ányom valjon szép é? – meg ítélted majd tenmagad. De mond nékem te Kálmán, mi bajod, hisz olly komoly, mondhatnám gyászos kedélyű vagy mint a' nagy péntek.

Ah Dezső, én szerencsétlen, felette szerencsétlen vagyok. Halld barátom, én szeretek!

Ha ha ha, nevette az hangosan, mondhatom, mit mondál nagy ujság, hiszen barátom ezt az egész világ tudja; csodálom hogy olly hosszú idő óta ki nem józanodtál már annyira, vagy legalább meg nem szoktad indulatod hevét, hogy imádottadnak pár napi távol léte⁶⁵ képes téged még ma is illy szánandó kedélybe helyezni. Avagy nem vagy e boldog viszont szeretetve hisz barátocskám ő szinte szeret, becsületemre mondom annyira szeret, hogy bajos volna meghatározni melyikötöknél áll magosb fokon a' mennyei érzelem hévmérője.

Hallgass ne tovább, hisz épen ez mi örüllté⁶⁶ tesz, én őt többé nem szeretem, – nem akarom látni – 's borzasztó a' gondolat ha ismét viszont látnom kellene. – Milly bódoggá tett eddig szerelme olly bódogtalanná tesz ma, – gyűlölsége utálata üdv volna részemre. – Én más szeretek. –

Jól hallottam e, te nem szereted őt? őt, az alig néhány napja olly annyira dicsőítettet, magasztaltat? – istenemre nem tanácsoltam volna legjobb emberednek sem indulatidat

⁶³ ányo<...>? 's [Javítás.]

⁶⁴ kérdés<...>dre [Javítás.]

⁶⁵ lé<...> [Javítás.]

⁶⁶ örül<...> [Javítás.]

csak árnyékával is a' legkisebb gyanúsításnak illetni, mert képes lettél volna őrült szenvedélyedben fel áldozni szerelmednek mindent. – S illy rögtöni változás, ha ha ha, magyar vagy biz te bajtárs még szerelmedben is, szalma tűz, fenségesen lobog, de nem hágy csak annyi zsarátnokot sem, mellynél egy Árvamegyei burgonyát megsüthetnénk.

Ne gúnyolj, – vág szavába Kálmán,⁶⁷ – mert istenemre elfelejtem, hogy barátom vagy,⁶⁸ hallgass meg, aztán kárhoztass ha tudsz:

Hát tehetek én róla, ha eszményem képét melyet eddig Miliben hívék létesíttetnek, csak tegnap találtam valódiilag meg. Hát oka vagyok e én, ha látó érzékim mellyek eddig ő benne találák fel a' legkecsesb teremtményt a' föld minden hölgyei közt, olly csúfosan meghazudtoltatának egy más, egy földfeletti lény megpillantása által. Az én hibám e hogy enfüleim győzőnek meg arról, miként e szó „szeretlek” még sokkal bájosb sokkal mennyeyebb zengzetü is⁶⁹ lehet, mint minőket néha tölle hallottam. Szóval Mili szép, – jó, – lelkes, – angyal, – de ő mindennél több. Mili szeret, – de ő is, – Ó barátom szánakozzál én szerencsétlen vagyok.

De meg tudom e hát valahára – kérdé Dezső türelmetlenül – ki azon szebb, jobb, lelkesb, az az angyal, azon dicső, azon isteni Ő?

Hisz azt magam sem tudom, ép itt rejlik szerencsétlenségem alapja.

Ember hisz te megőrültél. Láttad őt, beszéltél vele, hallád isteni csengésű hangján kétségkívül hozzád intézve mondatni a' szót „szeretlek”, s nem tudod ki ő?

Igen barátom ez mind megtörtént, s én nem tudom ki ő. De halld történetemet:

Tegnap estve mint tudod, a' koldusápoló egylet javára rendeztetett álarczos tánczvigalom, én tudva hogy Mili ki barátnéja menyegzőjén falun van, nem lessz ott; mint képzelheted csupán emberbaráti részvétemtől vezéreltetve csak mentem el. Kedélyem bús, mogorva, s inkább torba mint tánczvigalomba illet⁷⁰ volna. Szinte éjfélig jártam fel s alá teremben, a' nélkül hogy legmeghittebb embereimet kivéve, valakivel csak szót is váltottam volna. Az álarczosoknak – kik néha tipegve tódulának körülém, pajzán észrevételeket téve mogorvaságom felett – egész seregét utasítám el magamtól, a' nélkül hogy figyelemre is méltattam volna.

Helyzetem kinpadi volt, lelkem szüntelen hozzá szállonga, s irigylém bódogságát az utolsó szolgának, ki nászvigalmatokba részt vett, mert láthatá őt, s tellyesítheté azon parancsokat, mellyek kiosztásában illy alkalmakkor tudom nem fukarkodik. – Haza éjfél előtt – nehogy különcznek kiáltassam ki, nem távozhattam.

Szinte fél tizenkettőre volt már, s épen számolám a' még éjfélig hátralévő kevés, de nékem olly iszonyuan hosszú örökkévalóságig tartóknak vélt perczeket. Ekkor zaj támad a' teremben, mindenki egy helyre siet, hullámozásba jó a' vigalmi néptenger, s árjai egy pár jósnőnek alakozott álarczos hölgy felé tódulának. – Mindenki őket csodálta,

⁶⁷ kálmán, [Emendálva.]

⁶⁸ v<á>gy, [Az ékezet törölve.]

⁶⁹ zengzetü<ek> is [Kihúzás.]

⁷⁰ tánczvigalom<...> illet [Javítás.]

dicsérte ügyességüket, magasztalta csinos öltönyüket, szóval elbájolának mindenkit, kivéve a nőket, kik rejtteni nem tudott irigységükkel mentől tovább vonulának, tudva azt, hogy közelébe a dicsőbbnek, kitünőbbnek a gyengébb árnyoldalai.

Nem tagadom egy perczig magam is megnézém a valóban bájos két teremtményt, azonban alig találkozána pillanatink, az egyik a sokaság közül magához inte, én elébe léptem:

Kedvetlen vagy szólt ő – de olly hangon Dezsőcském melly velőmig rázta meg minden idegemet – olly hangon, melynek leírását meg sem kísértem, mert nincs olly hang, nincs olly dallam, vagy művész kezek által bármelley hangszerből áradoztatott bájos melódia, mellyhez hasonlítva nem csúfolnám.

Az voltam felelék, kedvetlen, nagyon kedvetlen, mert azt hívéim hogy csak egy teremtmény van e nagy mindenségben, kinek közelében vidám lehetek, de miután e hitem alaptalanságáról megjelenésed gyönyörű álarczos meggyőződött, már most vidám, jó kedvű leszek.

’S ha azon bizonyos egy, kérdé ő, szintigy győződnek meg illyesmiről, mit mondanál, mit éreznél?

Mind addig míg helyét te szép álarczos pótolnád közelemben, – semmit. Nem gátolnám kellemes időtöltésében, sőt örvideném rajta.

Egy szó a másikat követé, ’s én mindig mélyebben sodortatám az örvénybe, mellyhez a véletlen vezetett. Nem tudtam válni e kedves teremtestől, midőn távozott majd térdeimen kértem őt, mondja meg kicsoda, ’s engedje hogy lakáig kísérjem. Ő mindent megtagada. Midőn a kocsira felsegítém elébb társnéját, utánna őt, egy levélkét játsza kezembe, ’s a kocsi elrobogott.

Én örültként rohantam utánna, ’s bár a roppant sötétségbe azonnal elvesztém szemem elől, addig futottam cél nélkül, míg itt utcánk szegletén utánnam téli öltönyt hozó inasommal ütköztem össze.

Ekkor eszmélve csak felöltém azt, ’s haza siettem, alig vártam, hogy gyertyám meggyujtassék hirtelen futám végig a sorokat, ’s nézd barátom, győződj meg tenszemeiddel szerencsétlenségemről, – ’s e szavaknál egy illy tartalmú levélkét nyujta át Dezsőnek.

„Kilétemet fel nem fedhetem önnek, a mához egy hétrei tánczvigalomban személyesen jelenendek meg – ha addig nem feled ön – meg ösmerend: beléptemkor a terembe egy nefelejs bokrocskát nemzeti szín szalaggal öszvekötvé ejtendek-el. Ha beszélni kíván ön velem, emelje azt fel, ’s nyújtsa nekem.”⁷¹

Mondhatom különös, szól Dezső, megvallom azonban még is, hogy⁷² ha már csakugyan képes vóltál bele szeretni egy álarczba, – mert hisz még valódi arcot nem is láttál, úgy ezen sorokból szerencsétlenségedet átlátni nem birom.

⁷¹ [A hiányzó idézőjel pótolva.]

⁷² is, <...> hogy [Kihúzás.]

Szerencsétlen! hát nem olvasád e hogy csak egy hét múlva láthatandom őt, fogom tudhatni, hogy voltakép ki az, ki után lettem sóvárgó. – Egy hét múlva, szörnyű idő, hosszabb, kinosabb, az izraeliták vándorlásánál is?! – 'S ha azon ideig Milivel találkoznom, ha kérlelhetlen balsorsom vele összevezetne, ember, gondold meg mit kellene tennem?

Igazad van – mond Dezső – az baj volna, én szinte becsülöm őt, mert szelleme a' magasztos, melyet minden tiszta gondolkozású fiatal embernek hölgyben imádni kell, ő lelkes leánya honának, szíven viseli érdekeit; változásod reá nézve fájdalmas lehetne mert ő szeret téged Kálmán, 's te nem érdemled meg mennyei⁷³ tiszta vonzalmát. Azonban sokkal jobban ismerem önféjűségedet, mint most okokkal akarjalak ostromlani, hanem ha tanácsomat követni akarod, jer velem, még az éjjel kimegyünk B...ra Lajoshoz, vadászat ürügye alatt, 's csak a' vigalom estéjén térendünk haza. Így az annyira hosszú idő is hamarább fog eltelni, 's megleszel mentve a' netaláni találkozás kellemetlenségeitől. Akkor pedig találkozáva ármányos alakosnóddal, reménylem kigyógyulandasz.

Azt alig hiszem, viszonzá hévvel Kálmán, azonban angyal szól belőled barátom, egy pertzet sem akarok kérni itt, a' lég is nyomasztóan nehezedik reám.

E szavak után hevesen rántá meg a' csengő zsinegét, inasa lépett be; kiadattak a' szükséges parancsok, néhány pertz alatt megtétetett minden készüllet az útra, 's midőn a' városi toronyórák éjfél kongának, a' két fiatal barát bundákba burkolva, 's fegyverekkel ellátva ült egy könnyű szánba, melyet a' sima havon villámsebességgel ragadott az eleibe fogott öt csengős ló.

II.

Bocsásson meg a' szép olvasónő 's kegyes olvasó ha a' beszély szövedéke úgy igényelvén, a' már elbeszelt események előtti időre kell visszatérnünk. Nemsoká fogunk ott időzni, igyekezendem mennyire lehetséges röviden tenni meg a' kellő felvilágosításokat, 's mielőbb visszatérni ismét oda, honnan most kissé eltérni kénytetem.

Néhány nappal az előtt, midőn e beszély kezdetét veszi, a' vidék elsőbb rendű közbirtokosainak egyike Cseley Farkas görbeszté nyakát Hymen rózsa igájába, 's falusi birtokán tartá nászünnepélyét. Meghivattak tehát mind saját, mind arája barátjai közül számosan, – itt volt, mint a' beszély elején már kivehető, Zelényi Emilia is, a' vidék legszebb 's leglelkesebb hölgyének egyike, gyöngye nemének 's fénycsillaga minden társaságnak. Nem egy ifjú szív esett áldozatul az angyal előtt, de ő sem maradt menten Amor nyilaitól, ő választott szerelme tárgyát ösmerjük, Arányi Kálmán ifjú ügyvéd az, kit fenebb barátjával Cseley Dezsővel az új házasság Farkas testvéröttségével elutazni láttunk.

Az említett nászünnepély után szétoszlott a' vendégsereg, az új pár is a' városba sietett, bődögságát a' farsangi gyönyörök füszerével vegyítve élvezendő. Épen az nap

⁷³ meg <M>ennyei [Javítás.]

estéjén érkeztek meg, a' szép Emilia társaságában, kit a' bájos Cseleyné közeléből távozni nem engedett, midőn a' koldusápoló egylet javára rendezett tánczvigalom tartatott.

Az ifju nő férje, de különösen barátnéja kéréseinek engedve elhatározá álarczosan jelenni meg e vigalomban. Lehető leggyorsabban tetettek meg minden készülétek, 's tizenegy óra után kevéssel két jósnő jelent meg az álarczosok seregében; kartsú mindkettő mint bércki szarvas, természetükön kimerítve látszott lenni az alkotó ügyesség a' legmagasb fokig, vállaik fehérsége megszágyenyítheté a' rengetegek havát, mely a' csinos szabású sötét öltöny, a' félig fekete álarcz által, – mely bizonyára kettejét fedé a' legszebb arczoknak, melyek⁷⁴ mintául szolgálhattak volna Ráfael Madonna képeinek, – még kitünőbbé lőnek. Egyiknek éjsötét, másikának aranyzóke dús fürtözetben alá hulló haja árnyékolá a' szobrászi szépségű nyakat; lépteik olly könnyűek, olly tünékenyen lengék valának, hogy a' szem önkénytelenül keresé rajtok a' szárnyakat, melyeken lebegni vélte e sylphid párt.

Mi történt tovább vélők, és általok a' vigalomban történetünket érdeklőleg, az elbeszélétekből tudja az olvasó, mi azután történend, híven rajzolni feladatom.

III.

Az említett tánczvigalom utáni napon Emilia kedélyében szokatlan ingerültség vala észrevehető, szótalán komor volt, 's ha ifju barátnője többször okát tudakolá, ő bár eddig titkuk egymás előtt nem vala, egy ideig ovatosan igyekezett kikerülni az egyenes feleletet.

Estve fele azonban, egyedül látva magát barátnéjával, felfedé előtte komolysága okát, 's emlékezteté őt, hogy a' tánczvigalomban Arányival beszéltek, hogy az, bár őt nem ismeré, néha szerelmi vallomást tőn, és így bár általa de még is esküszögővé lőn, mit akkor is elkövetett volna, ha az álarcz mást fedett volna; 's bűnét azzal is tetézi, hogy bár tegnap már megérkeztek, mit neki tudnia kellene, látogatásukra – mint máskor – nem siet.

Tudatá azt is, hogy ki léttét Arányinak fel nem fedé, ez pedig őt falun lenni gyanítván, nem is képzeli, 's ugyan ezért neki egy kis levélkét juttata kezébe mellynek előttünk ismert tartalmát elmondá.

Feszült figyelemmel hallgatta Cseleyné barátnéja előadását, 's alig végzé ez szava-it, midőn az ő rózsá ajkai nyíltak meg szóllásra, a' legfinomabb tervet mondva elő, készen 's tökéletesen kidolgozva már észdús agyacsájába;⁷⁵ melly szerint keményen megbüntetetendő a' hűtlen lovag.

Emília anyagi kezetskéjibe barátnéját fogva a' szív legbensőbb 's őszintébb hangján köszöné az elmés tanácsot, 's azt egész terjedelmében elfogadni jónak nyilvánítá.

⁷⁴ mel||lyek [Betoldás.]

⁷⁵ agya<...>kájába; [Javítás.]

Ezek után a' legmélyebb titoktartás igényeltetvén, a' szobaleány által parancs adatott, hogy azonnal fogjanak be, 's néhány pertz múlva a' bájos Emília barátnéja társaságában Kadarcsi nyugalmazott kapitány szűz hajadon hugához Orsolyához a' már legalább huszonöt évek óta tizennyólcz évű szépséghez hajtatott-fel, kitől épen azon pertzben tértek haza, midőn kapujok előtt egy szán öt csengős lovaktól ragadva sikamlott el, mellybe a' hóld tiszta fényénél Arányi Kálmánt és Dezsőt ismerék-meg, míg ők fedett kocsijukban amazok által ismeretlenül maradának.

Más alkalommal talán némi aggályt gerjesztett volna Emiliácskánk szerető szívében lovagjának tudtanélküli, illy titokteljes és szokatlan időbeni távozása, most azonban terve sikere miatt örvend inkább azon, – úgy is gyanítva a' távozás okát, 's tudva hogy az hosszas időre terjedni nem fog.

IV.

Miként teltek a' napok a' kitűzött tánczvigalmi estéig; leírásával nem untatom az olvasót; röviden említve meg, hogy azok sokaknak kisebb nagyobb mértékben hosszabbnak tetszenek, beszélyünk két egyénének különösen, olly ólomsúlyú léptekkel haladának a pertzek, miként azok évnvi hosszúsága ellen nem egy panaszos fohászt emelének.

Volt azonban N... városában egy lény ki ellenkezőt állított, 's százszor lett volna képes lenni egymásután megesküdni, hogy a' múlt tánczvigalom estéje óta csak egy nap sem múlt el még. De ne csodáljuk! hisz e gyöngy alak éjjel nappallal ragasztva tőn egyé azolta, 's fáradhatatlanul készült a' mai nagy estére, 's még is – ó hallatlan – mindig talált még valamit, mi részben, vagy tökéletesen hiányzott.

E bizonyos bájbimbó a' tisztelt hajadon Kadarcsi Orsolyka kisasszony volt. Ne ütközzék meg rajta a' szép olvasónő, kinek talán egy pár óra elég, hogy tellyes tánczvigalmi díszöltönybe álljon tükre elébe. Mert hisz jól tudta azt Orsolyka kisasszony, hogy mindenkinnek szeme csak a' szépen akad meg; 's ez előtt – mint ő szokta mondani – egy pár évvel, maga is hamarább készült volna el, de most hiába, midőn 45 éves szépségének maradványait (mit ugyan hogy kikottyantottunk ha beszélyünket olvasná bizonyára szemeink legalább egyikével fizetnénk meg) kelle egy nézhető⁷⁶ alakba öszveilleszteni; ez korántsem olly csekélység, mihez napok ne kívántatnának.

Ha meggondoljuk, mennyi idő pazaroltatott el, míg öszülni kezdő hajfürtei természeti színükbe vissza varázsoltatnának, míg több fogak mellyek évek óta már használaton kívül számtalan rejtett fiókocskákban várakozának szabadításukra, előszedetének, 's míg megadathatott a' barázdadús arcz bőrének azon pácyszerű előkészületség, hogy felvehesse illőleg, 's kellő vegyületben a' reá mázolandó színeket; épen nincs mit csodálkoznunk ha Orsolyácska készületei a' sok más előszámlálhatlanságokkal együtt több napokra terjedének, 's hogy midőn egy szakajtó kosár nefelejtéből arasznyi széles

⁷⁶ egy <alakba> nézhető [Kihúzás.]

nemzeti szín szalaggal kötött virágbokrocskája – mellynek lételeért a város minden virágházai illendő honorarium mellett irgalmatlanul kifosztogatának – elkészülve, feldíszített öltönye mellé egész illendőséggel letétt, esti ötöt ütött a toronyóra és így jelen volt az idő minden tánczvigalomba készülő szépnek öltöző asztal mellé sietni, hol akadályúl szolgálni éppen nem célunk.

Azért azonban mi kik már a vigalomhoz méltólag kipiperézénk magunkat; tekintünk egy pertzre Arányi Kálmánhoz, nála talán találunk ollyasokra, mik a vigalom kezdetéig is, megérdemlik figyelmünket.

V.

Rég elhagyá a nap a láthatárt, s a szürkület – alföldies szólásmóddal élve – öreg estévé lett, midőn az Arányi ház kapuján egy ötlovas szán roppant csengőzajtól kísértén sebesen hajtott be, villám gyorsasággal ugrott ki belőle Kálmán, a helyén maradt Dezsőnek kezét nyujtva igére, hogy még első lesz a vigalomban, árgusi szemekkel örökendő minden szép és nem szép jöttére mellyik hozandja magával éltének üdvét az ígért titokteljes nefelejtsbokrocskát. Mire a szán megfordúlva tovább lecsuszamlott Kálmánunk pedig öltöző asztala mellé sietett. Kevés pertzek multak még megérkezésétől el, s már az öltözéshezi előkészületek mind tökéletesen megtévék.

A vigan recsegő kandalló tüze előtt ugyan azon ősi karosszékbe veté magát Kálmán, mellyben ez előtt hat nappal először látánk őt, s előszólitáték a tigris, ki műértőleg szedé fürtökbe arslánya sörényét, s tagjaira tapadtak a legmesteribb kezek által készített öltözékek, s néhány pertz még, és az uracs tetőtől talpig felkészülten tükre előtt áll, öntetzséssel legeltetve hiú szemeit deli termetén.

Milly nyugodt valék – gondolá Kálmán, – máskor hasonló helyzetben, s mi az, mi most olly kiállhatatlanul dúl keblemben, érzem hogy balúl tevék, mellőzni, feladni őt az angyal, kinek egyetlen pillanata a legnagyobb nyereség, mennyei üdv, mindenmásnak, s mindeddig nekem is. És miért? avvagy kiért? – egy ismeretlen álорczásért – s ki áll jól nekem hogy nem ütend rosszúl ki e tréfa? Ó akkor én megérdemlem sorsomat.

De mit, már mindegy a kocka el van vetve, én megkísértem. Ha rosszúl ütend ki bűnbánólag járulok majd hozzá, s ő sokkal jobb, sokkal jobban szeret, hogysem bocsánatját megadni késnék; ez legfelebb is farsangi tréfa leend, melly ugyan néhány rossz napjaiba került, de mellyeket istenemre kárpótolandok.

Most azonban rajta végezzük be az öltözést, s sietve a terembe nehogy a várt szépet is elszalasztva két széket vagy jobban mondva két széket közt maradjak pad alatt.

Miután az aranyláncz szemüveg, s még több efféle nélkülözhetlen apróságok mind felrakattak, ez est tehát, kiálta Kálmán melly határozni fog ő e, – vagy ő? s elő állni parancsolá a kocsit mellybe remény és kétség halálos tusája közt beugorván, néhány pillanat alatt a tánczteremben volt, hol bár az óra már nyolczat elütött, még

senkit sem talált 's így akarata ellen tartá meg adott szavát, mert a' tánczteremben csakugyan első volt.

Nem zavarta őt egy körülmény, az ajtó közelében egy pamlagra veté magát, 's egy különben is hoszasb időt igénylő veszélyes munkához fogott ti: kezeinek azoknál jóval kisebbekre szabott kesztyűkbei⁷⁷ beerőszakolásához.

VI.

Mikorra Kálmán izzasztó munkáját jól, rosszul bevégzé, gyűlni kezdenek egyenként a' vigalmi vendégek, imitt amott nők is valának már szemlélhetők 's mind inkább sűrűbben látszék szaporodni ezek száma, szaporodásukkal fokenként nőtt Kálmán figyelme, 's türelmetlensége is. Minden jövő hölgybe egy talányt látott, mellynek feloldása a' nefelejs bokr volt, mit óhajtott volna felemelni, ha az érkező hölgy szép volt, 's félt hogy földre húl az, ha kevésbbé szép érkezett.

Tíz óra tájban vezette be Cseley Farkas is gyönyörű nejét, mellettök Dezsőtől követve az elragadólag szép Emília szökdécselt; vidám volt mint a' kikelet, 's szép, mint a' természet lehetett midőn a' nagy alkotó műve bevégeztekor azon mosolygva végig tekintett. Az összes gyülekezet pillanati bájjain öszpontosulának, 's mindnyájuk ajkai egy hangu dicsőítésre nyílnak-fel.

Midőn Kálmán előtt haladtak-el annak vére arczába szökelt, hozzá akart sietni, de ezt véttsége után nem teheté; 's már tökéletesen leakart mondani várakozásáról is, de a' hölgy ki most olly bájosan lengett el előtte, 's mindenkinek üdvözlésit nyájas mosollyal fogadta, az övét, – melly, eddig, olly becses volt előtte – lenézőleg utasítá vissza. Kétségsbeesetten gyökereztek lábai a' földhöz, 's bár a' terem már tömve volt, 's csak alig egy pár elkéssett vendég vala várható, ő még remélt,⁷⁸ hogy a' nefelejses szép még megérkezik.

Emília, egy áttörhetlen koszorujától az ifjaknak vétetett körül, többen kérték fel ugyan egy tánczra, ő nem tudta kinek ígérje azt, kitűnő figyelemre látszék méltatni Dezsőt, ki oldala mellé hiven csatlakozék.

Szinte tizenegy óra volt már épen egy francia négyes végeztetett, midőn Dezső az ajtófelé járkálva Kálmánt még mindig őrhelyén pillantá meg. Ah barátocskám szóla – széped még nem érkezett meg, mondhatom soká készül, különösen meg akarja nyerni tetszésedet. – Láttad e Milit? – Ah ő ma sokkal szebb mint máskor, ő ma isteni, barátom én különösen érzem magamat közelébe.

Áruló barát – monda Kálmán – szinte dühösen, csak gúnyolódjál, istenemre esküszöm keserű számot kérendek.

Hogyan Kálmánkám – kérdé Dezső – hisz te már lemondál róla, a' szép álarczos, ki ma megjelenend, 's ki nefelejs bokrocskáját... E pertzben az aj mind két szárnyai

⁷⁷ kesztyű<bei> [Javítás.]

⁷⁸ remé<ny>lt, [Kihúzás.]

sebesen nyitak szét, néhány ifjú kacagva sietett be azon, többeket figyelmeztetve a' bejövőre. 'S valóban sajátságos jelenet vala látható.

Kadarcsi Orsolya kisasszony jelent meg, fehér átlátszó öltönye alól sötét vörös alsóruha virított ki, borzasztóan felékítve, mindenszínű szalagok halmazával – fején egy iszonyú nagyságú neme a' koszorúnak györgyikékből és bazsarózsákból fonva díszlett, arcának ránczain meghasadozva állottak különös színvegyületben a' festék rétegei, kikerits ajkai mosolyra vonulának szét, 's egy sor fog külömbféle alakzatba vala látható, míg belépése közt kezéből egy fontos nefelejtsbokor roppant nemzeti szalaggal szorítva össze húllott a' terem padozatjára, Dezsőnek nem kis bámulatára, 's különösen Arányinak iszonyuan keserű meglepetésére.

Nos Kálmán, széped megérkezett, ha ha ha szólt Dezső nevetve, 's gyorsan távozott.

Kálmán még egy pertzig habozva dühösen emelte fel a' virágbokrot, azt majd durva megvető tekintettel nyújtva át az álarcztalan álarczos nőnek, bosszútúl villogó szemekkel rohant a' nevető sokaságon keresztül ki a' teremből, – 's az estve nem volt látható többé.

VII.

Másnap reggel Kálmán utikészületekkel foglalkozott, mint szolgájának monda huzamosb ideig nem térendő haza, midőn az kis levelet nyujta át melyeknek egyikét egy agg katona, másikat Cseleyék legénye hozta ma reggel.

Az utóbbit elvetve az előbbi felbontásával a' legnagyobb bámulás lepte meg Kálmánunkat, ugyan is az Orsolya kisasszonytól jött, melyben tudatja, hogy: miután ő úgy volt értesítve barátnéjnak egyike által, hogy Kálmán ifju szerelmének egész tüzével eped érte, 's csak a' szerénység tartja vissza nyilatkozatától; viszontszerelme jeléül fogja várni, ha a' múlt tánczvigalombani beléptekor egy nefelejts bokrocskát ejtend-el kezéből, melyet ő vissza nyújtani lehessen. 'S mivel egészen kívánsága szerint cselekedett megfoghatatlan előtte Kálmán viselete, miszerént egész vigalom alatt bár a' virágbokrot visszanyujta is, többé magát nem is mutatá. – Végre felszólítja, hogy semmi sem tartsa őt vissza sietve menni szerelmesének tárva váró karjai közé.

Iszonyú! kiáltott fel a' sorok olvasása után, megvagyok tehát csalva, gyalázatos ármány működött körültem. Hogy az álarczosné nem e banya volt, azt első pillanatban tudtam, de ki volt hát? kiért oda vetém üdvömet gondtalanul. Ész mindenható világa csak egy szikrát most, 's én bóldog vagyok.

Illy gondolatok közt veté magát pamlagára Kálmán, 's szinte egy órát tölte el hasztalan gondolkozással, midőn Dezső lépett be hozzá.

Komorán szóztalanul fogadta őt, kérdéseire röviden felelt, értesíté utazási szándékairól, 's éppen készülleteit fojtatandó állott-fel, midőn pillanatai az asztalán még felbontatlan heverő másik levélre esének. Felvéve azt, figyelmesen vizsgálta külsejét – ismeretlen vonások, szólt, no de lássuk mit tartalmaznak.

Alig futá végig a' néhány sorból álló levelet, – kalapját ragadva – megengedsz hogy elhagylak barátom szóla Dezsőhöz, 's örültként rohant el, elhajtva a' levelet is, 's szinte elgázolva az akkor belépő tigris ki épen urának utitáskáját hozá, melyre azonban – mint futása közt nyilvánítá – már szüksége nincs, mert nem utazand.

Dezső el nem nyomható tudni vágyat érezvén a' levél tartalma iránt, felvéve azt abban a' következőket találta:

„Kedves Kálmánom! Ön⁷⁹ ugyan sokkal nagyobb bűnös mint mennyire büntettetett, én azonban kegyes akarok lenni, 's megleégszem. Tudja meg tehát a' koldusápoló egyleti tánczvigalomban a' jósnő ki önnek az iratkát adá én voltam, mert ön bár engem nem ismert, annyi szépet mondott, hogy ellenemi hűtlensége – mit később azzal is tetézt hogy egy hétig felém sem jött – büntetésre méltónak találtatott. Közben járásomra ejtette Orsolya el a' nefelejts bokrocskát (mely kissé hiszem nagyon is szigorú tréfáért, én kérem bocsánatját).⁸⁰ – Szóval mind az mi történt nem egyéb egy kis farsangi tréfánál, melly nehogy komollyá váljék jőjjön ön a' kiengesztelt 's önt szeretve váró Emiliájához.”

Ah! így van tehát szólt álmélkodásából alig eszmélhetve Dezső – most értek min-dent. Ármányos leány magamat is majd reászedett, na de ha így van, jól van, Kálmán boldog, 's így én is. Ezzel távozott.

A' legközelebb következő csütörtökön Arányi Kálmán nászünnepélyén tölté az estvét az N...i ifjúság, 's a' következett tánczvigalomban a' szép Emilia boldog férje karjain lépett a' terembe, mit Orsolya kisasszony dühösen megfoghatatlanná nyilvánított, Dezső által értesítettvén azonban az egész összefüggéséről mérgében fogait lett volna csikorgatni, félvén azonban nehogy azok gyenge alapjaikból kimozdúlva elhúljanak, nem lehetvén már különben is a' dolgon segíteni magát így vigasztalá:

Hisz az illy fiatal nép közt mint mi, főként farsang idejekor, módjával megjárja a' tréfa.

⁷⁹ <ö>n [Javítás.]

⁸⁰ [A hiányzó írásjel pótolva.]